

Iwona Pawlas

Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach

WOJEWÓDZTWO ŚLĄSKIE JAKO OBSZAR FUNKCJONOWANIA KORPORACJI TRANSNARODOWYCH. GŁÓWNE DETERMINANTY ATRAKCYJNOŚCI INWESTYCYJNEJ REGIONU

Streszczenie: Poziom atrakcyjności inwestycyjnej regionu determinuje napływ kapitału zagranicznego, co przekłada się na możliwości rozwojowe danego obszaru. W pracy przedstawiono wyniki badań nad atrakcyjnością województwa śląskiego na tle pozostałych polskich regionów. Wielowymiarową analizę porównawczą prowadzono w oparciu o zestaw 34 cech diagnostycznych podzielonych na dziesięć kategorii. Badania pozwoliły na zidentyfikowanie głównych atutów województwa śląskiego oraz najważniejszych obszarów problemowych, które ograniczają atrakcyjność analizowanego podmiotu.

Słowa kluczowe: atrakcyjność inwestycyjna, transfer kapitału, region, województwo śląskie.

1. Wprowadzenie

W warunkach postępującej globalizacji w coraz większym stopniu konieczne jest odnoszenie siły i konkurencyjności zarówno poszczególnych przedsiębiorstw, jak i regionów oraz całych gospodarek do podmiotów funkcjonujących w otoczeniu międzynarodowym. W przypadku regionów oraz gospodarek określanych jako „doganiające” szczególnego znaczenia nabiera ich atrakcyjność inwestycyjna [Stawicka 2007, s. 137; *Reinventing...* 2009]. Wynika to z faktu, że przy niedostatecznym poziomie akumulacji wewnętrznej możliwości rozwojowe tych podmiotów są w dużym stopniu uzależnione od napływu kapitału zagranicznego w formie inwestycji bezpośrednich [Jaworek 2006; Oziewicz 2004; Karaszewski (red.) 2007].

Celem pracy jest przedstawienie wyników badań atrakcyjności inwestycyjnej województwa śląskiego na tle pozostałych polskich regionów, a zwłaszcza zidentyfikowanie atutów oraz obszarów problemowych, decydujących o aktualnym poziomie atrakcyjności analizowanego podmiotu.

2. Zakres oraz metody badań

Badaniem objęto szesnaście województw Polski. W celu określenia atrakcyjności inwestycyjnej województw, analizowane podmioty opisano za pomocą trzydziestu czterech cech, które podzielono na dziesięć kategorii¹. Uwzględniono następujące kategorie:

- poziom umiędzynarodowienia regionu,
- rynek pracy,
- chłonność rynku,
- infrastruktura społeczna,
- infrastruktura transportowa i telekomunikacyjna,
- środowisko naturalne,
- poziom rozwoju gospodarczego,
- aktywność badawczo-rozwojowa oraz innowacyjna,
- sektor edukacji jako źródło kadr,
- poziom bezpieczeństwa powszechnego.

Poziom umiędzynarodowienia regionu oceniano, wykorzystując informacje dotyczące: salda migracji wewnętrznych i zewnętrznych, liczby turystów zagranicznych oraz liczby zatrudnionych cudzoziemców. Sytuację na rynku pracy w poszczególnych województwach opisano, uwzględniając: liczbę pracujących, stopę bezrobocia oraz przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto. Chłonność rynku analizowano w oparciu o takie zmienne, jak: liczba mieszkańców, nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca, przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym. Analizując wyposażenie w elementy infrastruktury społecznej, wzięto pod uwagę: teatry i instytucje muzyczne, kina, obiekty turystyczne, liczbę ludności na 1 łóżko w szpitalach oraz liczbę ludności na podmiot opieki ambulatoryjnej. Z kolei infrastrukturę transportową i telekomunikacyjną opisano poprzez takie cechy, jak: linie kolejowe na 100 km kwadratowych, drogi publiczne utwardzone na 100 km kwadratowych, przedsiębiorstwa wyposażone w dostęp do internetu (w proc. wszystkich przedsiębiorstw) oraz przedsiębiorstwa posiadające intranet (w proc. wszystkich przedsiębiorstw). Stan środowiska naturalnego w poszczególnych województwach analizowano, biorąc pod uwagę: powierzchnię o szczególnych walorach przyrodniczych na 1 mieszkańca, emisję zanieczyszczeń pyłowych i gazowych oraz ścieki przemysłowe. Oceniając poziom rozwoju gospodarczego regionów, uwzględniono dane obrazujące liczbę pracujących w przemyśle oraz usługach na 1000 ludności oraz PKB na 1 mieszkańca. Badając zróżnicowanie regionalne działalności badawczo-rozwojowej oraz innowacyjnej wykorzystano takie zmienne, jak: nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle na 1 zatrudnionego, nakłady na działalność badawczo-rozwojową na 1 mieszkańca, liczbę jednostek B+R oraz zatrudnienie

---

¹ Szerokie badania w tym zakresie prowadzi Instytut Badań nad Gospodarką Rynkową. Autorzy raportu uwzględniają podobne kategorie składające się na atrakcyjność inwestycyjną, jednak zestaw cech nie jest taki sam [Kalinowski 2008].

w B+R na 1000 osób aktywnych zawodowo. W przypadku sektora edukacji, postrzeżonego jako źródło kadr dla gospodarki, uwzględniono: liczbę szkół wyższych, studentów oraz absolwentów. Oceniając poziom bezpieczeństwa powszechnego w regionach, posłużono się danymi przedstawiającymi liczbę przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach na 10 tys. mieszkańców oraz wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw.

Analizie poddano miejsce Śląska wśród badanej populacji w odniesieniu do każdej cechy diagnostycznej. Ze względu na mnogość cech opisujących analizowane podmioty w badaniach wykorzystano ponadto jedną z metod wielowymiarowej analizy porównawczej [Młodak 2006], mianowicie metodę taksonomicznej miary rozwoju (TMR) Z. Hellwiga. Najpierw obliczono TMR dla każdej kategorii. Następnie zbudowano miernik syntetyczny dla wszystkich cech łącznie.

Badania wymagały podziału cech na stymulanty oraz destymulanty. Większość cech ma charakter stymulantów. Za destymulanty uznano: stopę bezrobocia, przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto, liczbę ludności na 1 łóżko w szpitalach oraz liczbę ludności na 1 podmiot opieki ambulatoryjnej, emisję zanieczyszczeń pyłowych i gazowych oraz ścieki przemysłowe, a także liczbę przestępstw stwierdzonych w zakończonych postępowaniach. Następnie dokonano standaryzacji zmiennych. W kolejnym kroku skonstruowano jednostkę modelową, dla której cechy diagnostyczne o charakterze stymulantów przyjmują wartość maksymalną, te zaś o charakterze destymulantów – wartość minimalną. Badania wymagały ponadto obliczenia odległości każdej jednostki od jednostki modelowej oraz obliczenia TMR dla każdej jednostki objętej badaniem [Pluta 1986; Pluta 1977, s. 19-24].

Badania prowadzono w oparciu o dane Głównego Urzędu Statystycznego zaczerpnięte z *Rocznika statystycznego województw 2009*. Analizę atrakcyjności inwestycyjnej przeprowadzono dla 2008 roku.

3. Prezentacja rezultatów badań

W pierwszym etapie badań przeanalizowano sytuację województwa śląskiego na tle pozostałych polskich regionów w przypadku każdej z trzydziestu czterech zmiennych. Obszary stanowiące zdecydowany atut województwa śląskiego to:

- zatrudnieni cudzoziemcy – miejsce 2,
- liczba mieszkańców – miejsce 2,
- teatry i instytucje muzyczne – miejsce 2,
- kina – miejsce 2,
- liczba ludności/1 łóżko w szpitalach – miejsce 1,
- linie kolejowe na 100 km kw. (w km) – miejsce 1,
- drogi publiczne utwardzone na 100 km kw. (w km) – miejsce 1,
- pracujący w przemyśle/1000 ludności – miejsce 1,
- PKB/mieszkańca – miejsce 3,
- nakłady na działalność innowacyjną w przemyśle – miejsce 2,

- liczba jednostek B+R – miejsce 2,
- liczba szkół wyższych – miejsce 2,
- liczba studentów – miejsce 3,
- liczba absolwentów wyższych uczelni – miejsce 2.

Tabela 1. Ranking województw ze względu na poziom umiędzynarodowienia

Miejsce	Województwo	Wartość	Miejsce	Województwo	Wartość
1	mazowieckie	0,99	9	lubuskie	0,34
2	małopolskie	0,62	10	kujawsko-pomorskie	0,30
3	dolnośląskie	0,47	11	podkarpackie	0,27
4	śląskie	0,47	12	podlaskie	0,25
5	wielkopolskie	0,43	13	warmińsko-mazurskie	0,24
6	pomorskie	0,41	14	lubelskie	0,24
7	łódzkie	0,39	15	świętokrzyskie	0,22
8	zachodniopomorskie	0,38	16	opolskie	0,15

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS: [Rocznik... 2009].

Elementami zmniejszającymi atrakcyjność inwestycyjną woj. śląskiego okazały się:

- poziom przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto – miejsce 15,
- powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych – miejsce 16,
- emisja zanieczyszczeń gazowych – miejsce 16,
- emisja zanieczyszczeń pyłowych – miejsce 16,
- ścieki przemysłowe odprowadzone do wód lub ziemi – miejsce 11,
- wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw – miejsce 15,
- przestępstwa stwierdzone w zakończonych postępowaniach – miejsce 13.

Następnie przeprowadzono wielowymiarową analizę porównawczą, obliczając TMR dla każdej kategorii.

Tabela 2. Ranking województw ze względu na sytuację na rynku pracy

Miejsce	Województwo	Wartość	Miejsce	Województwo	Wartość
1	mazowieckie	0,95	9	świętokrzyskie	0,30
2	śląskie	0,51	10	lubelskie	0,30
3	wielkopolskie	0,49	11	opolskie	0,28
4	pomorskie	0,43	12	lubuskie	0,24
5	łódzkie	0,40	13	kujawsko-pomorskie	0,23
6	małopolskie	0,39	14	podkarpackie	0,23
7	podlaskie	0,37	15	zachodniopomorskie	0,17
8	dolnośląskie	0,36	16	warmińsko-mazurskie	0,17

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS: [Rocznik... 2009].

Tabela 3. Ranking województw ze względu na chłonność rynku

Miejsce	Województwo	Wartość	Miejsce	Województwo	Wartość
1	mazowieckie	1,00	9	kujawsko-pomorskie	0,33
2	dolnośląskie	0,58	10	lubuskie	0,30
3	śląskie	0,56	11	opolskie	0,28
4	pomorskie	0,52	12	warmińsko-mazurskie	0,27
5	wielkopolskie	0,51	13	podlaskie	0,23
6	łódzkie	0,45	14	świętokrzyskie	0,21
7	małopolskie	0,43	15	lubelskie	0,21
8	zachodniopomorskie	0,40	16	podkarpackie	0,16

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS: [Rocznik... 2009].

Tabela 4. Ranking województw ze względu na infrastrukturę społeczną

Miejsce	Województwo	Wartość	Miejsce	Województwo	Wartość
1	śląskie	0,59	9	podkarpackie	0,27
2	dolnośląskie	0,54	10	podlaskie	0,25
3	wielkopolskie	0,43	11	warmińsko-mazurskie	0,20
4	małopolskie	0,41	12	lubuskie	0,15
5	zachodniopomorskie	0,40	13	kujawsko-pomorskie	0,14
6	łódzkie	0,37	14	pomorskie	0,14
7	mazowieckie	0,36	15	świętokrzyskie	0,11
8	lubelskie	0,33	16	opolskie	0,08

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS: [Rocznik... 2009].

Tabela 5. Ranking województw ze względu na infrastrukturę transportową i telekomunikacyjną

Miejsce	Województwo	Wartość	Miejsce	Województwo	Wartość
1	śląskie	0,57	9	świętokrzyskie	0,26
2	małopolskie	0,43	10	zachodniopomorskie	0,23
3	mazowieckie	0,42	11	podkarpackie	0,20
4	opolskie	0,39	12	lubuskie	0,19
5	dolnośląskie	0,35	13	warmińsko-mazurskie	0,15
6	pomorskie	0,34	14	lubelskie	0,12
7	kujawsko-pomorskie	0,33	15	podlaskie	0,11
8	wielkopolskie	0,27	16	łódzkie	0,03

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS: [Rocznik... 2009].

Tabela 6. Ranking województw ze względu na stan środowiska naturalnego

Miejsce	Województwo	Wartość	Miejsce	Województwo	Wartość
1	warmińsko-mazurskie	0,99	9	kujawsko-pomorskie	0,52
2	podlaskie	0,79	10	małopolskie	0,45
3	lubuskie	0,79	11	zachodniopomorskie	0,41
4	świętokrzyskie	0,68	12	dolnośląskie	0,38
5	podkarpackie	0,65	13	łódzkie	0,36
6	pomorskie	0,55	14	wielkopolskie	0,36
7	lubelskie	0,54	15	mazowieckie	0,21
8	opolskie	0,53	16	śląskie	0,14

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS: [Rocznik... 2009].

Tabela 7. Ranking województw ze względu na poziom rozwoju gospodarczego

Miejsce	Województwo	Wartość	Miejsce	Województwo	Wartość
1	dolnośląskie	0,58	9	opolskie	0,35
2	śląskie	0,58	10	małopolskie	0,34
3	pomorskie	0,51	11	łódzkie	0,34
4	mazowieckie	0,49	12	warmińsko-mazurskie	0,29
5	wielkopolskie	0,46	13	podkarpackie	0,17
6	lubuskie	0,45	14	świętokrzyskie	0,12
7	zachodniopomorskie	0,41	15	podlaskie	0,06
8	kujawsko-pomorskie	0,36	16	lubelskie	0,01

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS: [Rocznik... 2009].

Tabela 8. Ranking województw ze względu na aktywność badawczo-rozwojową i innowacyjną

Miejsce	Województwo	Wartość	Miejsce	Województwo	Wartość
1	mazowieckie	1,00	9	lubelskie	0,31
2	małopolskie	0,47	10	podkarpackie	0,27
3	śląskie	0,47	11	zachodniopomorskie	0,27
4	wielkopolskie	0,45	12	podlaskie	0,26
5	dolnośląskie	0,44	13	warmińsko-mazurskie	0,23
6	pomorskie	0,41	14	opolskie	0,22
7	łódzkie	0,39	15	świętokrzyskie	0,22
8	kujawsko-pomorskie	0,33	16	lubuskie	0,21

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS: [Rocznik... 2009].

Tabela 9. Ranking województw ze względu na sektor edukacji (przygotowanie kadr)

Miejsce	Województwo	Wartość	Miejsce	Województwo	Wartość
1	mazowieckie	1,00	9	kujawsko-pomorskie	0,31
2	śląskie	0,58	10	zachodniopomorskie	0,31
3	wielkopolskie	0,52	11	podkarpackie	0,29
4	małopolskie	0,52	12	podlaskie	0,26
5	dolnośląskie	0,50	13	świętokrzyskie	0,24
6	łódzkie	0,43	14	warmińsko-mazurskie	0,24
7	pomorskie	0,37	15	lubuskie	0,19
8	lubelskie	0,34	16	opolskie	0,19

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS: [Rocznik... 2009].

Tabela 10. Ranking województw ze względu na poziom bezpieczeństwa powszechnego

Miejsce	Województwo	Wartość	Miejsce	Województwo	Wartość
1	podkarpackie	0,82	9	łódzkie	0,34
2	podlaskie	0,66	10	małopolskie	0,34
3	lubelskie	0,65	11	zachodniopomorskie	0,31
4	świętokrzyskie	0,63	12	mazowieckie	0,22
5	warmińsko-mazurskie	0,59	13	lubuskie	0,21
6	wielkopolskie	0,58	14	pomorskie	0,18
7	opolskie	0,55	15	dolnośląskie	0,17
8	kujawsko-pomorskie	0,45	16	śląskie	0,11

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS: [Rocznik... 2009].

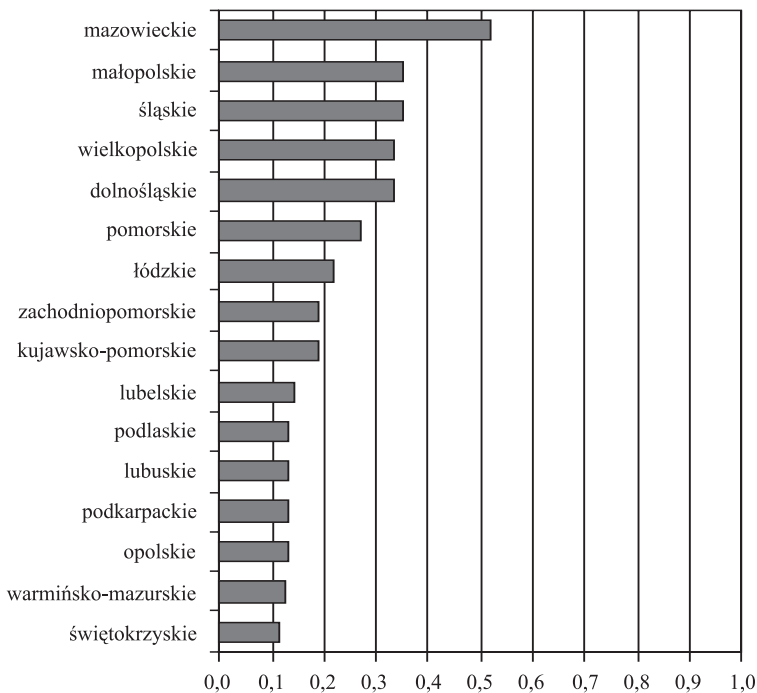
Tabela 11. Ranking województw ze względu na atrakcyjność inwestycyjną w 2008 r.

Miejsce	Województwo	Wartość	Miejsce	Województwo	Wartość
1	mazowieckie	0,52	9	kujawsko-pomorskie	0,19
2	śląskie	0,35	10	lubelskie	0,14
3	małopolskie	0,35	11	podlaskie	0,13
4	wielkopolskie	0,33	12	lubuskie	0,13
5	dolnośląskie	0,33	13	podkarpackie	0,13
6	pomorskie	0,27	14	opolskie	0,13
7	łódzkie	0,22	15	warmińsko-mazurskie	0,13
8	zachodniopomorskie	0,19	16	świętokrzyskie	0,12

Źródło: obliczenia własne na podstawie danych GUS: [Rocznik... 2009].

Jak wynika z przeprowadzonych badań, województwo śląskie zajmuje pierwsze miejsce w przypadku: infrastruktury społecznej oraz infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej. Na drugim miejscu województwo śląskie uplasowało się pod względem sytuacji na rynku pracy, poziomu rozwoju gospodarczego oraz sektora edukacji traktowanego jako zaplecze kadr. Oceniany region zajął też trzecie miejsce w przypadku chłonności rynku, sektora badawczo-rozwojowego oraz działalności innowacyjnej. Województwo śląskie zajęło także wysoką, czwartą lokatę wśród szesnastu województw pod względem poziomu umiędzynarodowienia. Natomiast o wyraźnym dystansie dzielącym województwo śląskie od pozostałych regionów można mówić w odniesieniu do stanu środowiska oraz poziomu bezpieczeństwa powszechnego. W tych kategoriach Śląsk zajął ostatnie, szesnaste miejsce. Zatem te elementy zdecydowanie zmniejszają atrakcyjność inwestycyjną tego regionu.

W tabeli 11 oraz na rysunku 1 przedstawiono wyniki badań dla wszystkich kategorii łącznie. Obszar o zdecydowanie najwyższej atrakcyjności inwestycyjnej to województwo mazowieckie. Województwo śląskie jest obszarem numer dwa pod względem atrakcyjności inwestycyjnej (*ex aequo* z województwem małopolskim).

Rys. 1. Graficzna prezentacja rankingu województw ze względu na atrakcyjność inwestycyjną w 2008 r.

Źródło: opracowanie własne.

Warto zaznaczyć, że aktualne postrzeganie konkretnego regionu (czy też gospodarki narodowej) jako obszaru o wyraźnych walorach dla potencjalnych inwestorów zagranicznych nie od razu przekłada się na decyzje inwestycyjne. Zwykle wzrost atrakcyjności inwestycyjnej podmiotu i jej utrzymanie w ciągu kilku lat powinny przynieść większe zaangażowanie kapitałowe inwestorów zagranicznych na danym obszarze.

4. Podsumowanie

Województwo śląskie to jeden z najbardziej atrakcyjnych inwestycyjnie regionów Polski. Do najważniejszych atutów należą: rozbudowana infrastruktura transportowa i telekomunikacyjna oraz infrastruktura społeczna, sytuacja na rynku pracy, olbrzymi potencjał i chłonność rynku, silne i zróżnicowane zaplecze edukacyjne oraz naukowo-badawcze, aktywność innowacyjna. Duży wpływ na decyzje inwestycyjne zagranicznych podmiotów ma niewątpliwie działalność Katowickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej². Z kolei wśród barier wymienić trzeba poziom bezpieczeństwa powszechnego oraz zły stan środowiska naturalnego – województwo śląskie to region o najniższym poziomie bezpieczeństwa powszechnego i najwyższym stopniu degradacji środowiska naturalnego w Polsce.

Województwo śląskie jest postrzegane jako region bardzo atrakcyjny również przez samych inwestorów zagranicznych. W rezultacie pod względem faktycznego napływu kapitału zagranicznego w formie inwestycji bezpośrednich województwo śląskie od lat plasuje się na drugim miejscu w Polsce (po województwie mazowieckim) [*Działalność gospodarcza...* 2009]. Nie oznacza to jednak, że aktualny stan jest do końca satysfakcjonujący. Konieczne wydaje się podejmowanie aktywnych działań w celu przyciągania inwestycji, które prowadziłyby do zwiększenia nowoczesności gospodarki regionu, transferu nowoczesnych technologii, rozwoju sektora usług, a w efekcie budowy przewagi konkurencyjnej wyższego rzędu. Postulaty takie są zbieżne z zapisami *Strategii rozwoju województwa śląskiego „Śląsk 2020”* [Strategia... 2010].

Literatura

- Działalność gospodarcza podmiotów z kapitałem zagranicznym w 2008 r.*, GUS, Warszawa 2009.
- Jaworek M., *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w prywatyzacji polskiej gospodarki*, Wyd. Dom Organizatora, Toruń 2006.
- Kalinowski T. (red.), *Atrakcyjność inwestycyjna województw i podregionów Polski 2008*, IBnGR, Warszawa 2008.
- Karaszewski W. (red.), *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w budowaniu potencjału konkurencyjności przedsiębiorstw i regionów*, Uniwersytet M. Kopernika, Toruń 2007.

---

² Taki wniosek można wyciągnąć na podstawie przeprowadzonych badań bezpośrednich wśród inwestorów zagranicznych obecnych w województwie śląskim.

- Młodak A., *Analiza taksonomiczna w statystyce regionalnej*, Difin, Warszawa 2006.
- Oziewicz E., *Oddziaływanie bezpośrednich inwestycji zagranicznych na wybrane elementy gospodarki kraju goszczącego*, Wyd. Uniwersytetu im. M. Kopernika, Toruń 2004.
- Pluta W., *Wielowymiarowa analiza porównawcza w modelowaniu ekonometrycznym*, PWN, Warszawa 1986.
- Pluta W., *Wielowymiarowa analiza porównawcza w badaniach ekonomicznych*, Warszawa 1977.
- Reinventing European Growth. European Attractiveness Survey*, Ernst & Young 2009.
- Rocznik statystyczny województw 2009*, GUS, Warszawa 2009.
- Stawicka M., *Atrakcyjność inwestycyjna Polski*, CeDeWu, Warszawa 2007.
- Strategia rozwoju województwa śląskiego „Śląskie 2020”*, Katowice, luty 2010.

SILESIA VOIVODESHIP AS AN AREA OF TRANSNATIONAL CORPORATIONS' EXPANSION. REGION'S MAIN INVESTMENT ATTRACTIVENESS' DETERMINANTS

Summary: Region's investment attractiveness determines the inflow of foreign capital and results in development capabilities. The paper presents the results of the research on Silesian voivodeship investment attractiveness against the background of other Polish regions. Multi-dimensional comparative analysis have been conducted based on 34 indices divided into 10 categories. The main strengths and weaknesses of the Silesian voivodeship are identified.